Een eigen plek
Eibergse jongerencultuur in de jaren ’70 en ’80. Deel 1

Inleiding

Eibergen midden jaren zeventig van de vorige eeuw: een vriendelijk plattelandsdorp in de Achterhoek. Het is goed om er te wonen maar er is weinig te doen. Het dorp kent een verzuilde samenleving, zowel kerkelijk als politiek, waarin de verhoudingen duidelijk zijn. Op zondag zitten de kerken vol en iedereen doet boodschappen bij zijn eigen bakker, slager en kruidenier. Men heeft respect voor de gevestigde orde. Wel zijn er discussies over een rondweg: of deze nu aan de west- of aan de oostkant van het dorp moet worden aangelegd. Woonwijk de Westenesch is net gebouwd, met de Lariksweg als absolute blikvanger. Deze straat

Woonwijk Westenesch is net gerealiseerd.

wordt door sommigen ook wel de goudkust van Eibergen genoemd maar door anderen de speklappenbuurt: door de hoge huren namelijk dienen de bewoners met speklappen genoegen te nemen. Veel woningen in deze nieuwe woonwijk worden betrokken door militairen die werkzaam zijn op kamp Holterhoek. Ze komen veelal uit diverse streken van het land. Velen van hen doen actief mee met het Eibergse verenigingsleven. Frans Cappetti is burgemeester van het dorp. Zijn manier van besturen is om zoveel mogelijk mensen bij zijn plannen te betrekken waardoor besluitvorming soms langer duurt, voor sommigen te lang, maar beter

gedragen wordt. De christelijke partijen die later het CDA zullen vormen, hebben een absolute meerderheid in de gemeenteraad.
Ondanks de hang naar vaste waarden, waarin alles duidelijk is, zijn hier en daar toch tekenen van de nieuwe tijd te bespeuren. In de Nederlandse Hervormde Gemeente is men bijvoorbeeld bezig om het jeugdwerk op een nieuwe manier vorm te geven. Op politiek terrein laat binnen de PvdA een jonge generatie van zich horen. Een nieuw en fris geluid. De oudere generatie die alles bij het oude wil laten, richt in 1974 de SDVP (Sociaal-Democratische Volkspartij) op, die overigens een jaar of tien later weer opgaat in de moederpartij, de PvdA. 1974 is ook het jaar waarin het optreden van de recent opgerichte en populaire Achterhoekse popgroep Normaal plaatsvindt in De Huve en waar vol afschuw over wordt gesproken (zie hieronder). Verder staat een nieuwe woonwijk, het Simmelink, op het punt gebouwd te worden en aan de Mallumse Molenweg verrijst een tweede goudkust.

Dit artikel is het eerste deel van een artikel over jongerencultuur en de lokale overheid in Eibergen. In dit deel wordt ingegaan op de drang van een grote groep Eibergse jongeren om andere wegen in te slaan, eigen wegen. Soms bezorgen ze bestuurders van het dorp kopzorgen. Het is een weergave van een tijd waarin nieuwe muziekstromingen populair zijn en mede de opstandige levensstijl van deze jongeren bepalen. Het is ook een weergave van een tijd waarin jongeren meer ruimte voor zichzelf opeisen. Dit artikel gaat tenslotte over de uitgaanslocaties waarin jongeren elkaar ontmoeten.
In deel twee gaat het eveneens over jongeren die hun eigen wegen zoeken, onder meer in de muziek. Maar dan gaat het ook over een lokale overheid die in gesprek gaat met de jongeren en oplossingen probeert te zoeken voor vrijetijds- drugs- en huisvestingsproblemen.

Elim
Halverwege de jaren ’60 is gebouw Elim, naast De Oude Mattheüs aan de Grotestraat, een belangrijk trefpunt voor de Eibergse jongeren. Het is een gebouw van de Nederlandse Hervormde Gemeente. De Hervormde Jeugdraad geeft ruimte aan de jeugd, niet alleen aan die van kerkelijke afkomst, om aan hun wensen tegemoet te komen. Elk weekend zijn er activiteiten. Er worden films gedraaid en vaak wordt het pand ook min of meer omgetoverd tot een discotheek. Omdat het gebouw te klein wordt voor alle activiteiten worden nieuwbouwplannen ontwikkeld en in 1968 verrijst achter de kerk een mooi nieuw pand De Huve met daarin volop ruimte voor jeugd- en jongeren activiteiten. De Hervormde Jeugdraad wil zich open in de samenleving opstellen en zich verbreden. In 1969 wordt de Stichting Jeugd en Jongerenwerk Eibergen (SJJE) opgericht. Van dit bestuur maken, naast vertegenwoordigers vanuit de Eibergse kerken, ook een andersdenkende deel uit. Omdat men speciale aandacht voor de jeugd een belangrijk punt vindt, wordt een jongerenwerker aangesteld, Hans Brokaar. Dit wordt mede ingegeven door het

feit dat het jeugd- en jongerenwerk door zowel de provincie als door de gemeente gesubsidieerd wordt. De aandacht voor het jeugd- en jongerenwerk professionaliseert zich daardoor verder en in 1974 wordt de Stichting Sociaal Kultureel Werk Eibergen (SSKWE) opgericht. De stichting heeft vier professionele krachten waaronder de zojuist in dienst getreden Erno van den Heuvel. Naast het bestaande aanbod hebben ze ook zogenaamde creatieve dagen. Dan zijn er in De Huve het hele weekend door tal van activiteiten: zeefdrukken, beeldhouwen, een krant maken en gezamenlijk koken. Iemand oppert het idee om Normaal in zo'n weekend een keer uit te nodigen. Zo gezegd zo gedaan. Normaal wordt gevraagd om in de grote zaal van De Huve op te komen treden. Dat optreden wordt een legendarisch concert en voor de liefhebbers een geweldige avond. Vanwege de schunnige taal echter die Bennie Joling op het podium uitslaat, keren zowel het bestuur van De Huve, als de politici van CDA huize zich tegen een vervolgoptreden van Normaal. Uiteindelijk heeft dit optreden in 2014 toch nog plaatsgevonden maar dan in het Openluchttheater.

Eibergen in protest

Eind zestiger jaren ontstaat eigenlijk al een klimaat voor een typische jongerencultuur die tot ver in de jaren tachtig zal duren. Er bestaan meerdere groepen die heel verschillend van karakter zijn. Er is een groep die vooral bezig is met progressieve rockmuziek en alles wat daarbij hoort: kleding en uiterlijk vertoon. Ook is er een groep die zich meer verwant voelt met de kraakbeweging. Weer een andere groep roert zich op politiek terrein, met actie en protest. Wie herinnert zich niet het vlammende protest tegen de parkeergarage annex atoomschuilkelder in 1980.

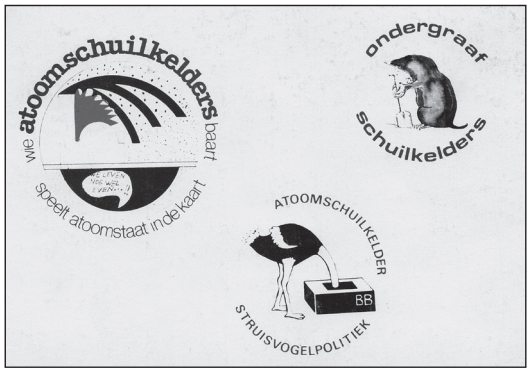

Protestbuttons tegen de atoomschuilkelder.

Het plan van de gemeente is om een ondergrondse parkeergarage te bouwen. Deze kan in geval van nood ook als (atoom)schuilkelder gebruikt worden. Het duurt maar even of de poppen zijn aan het dansen. Dat komt mede door het feit dat de NAVO in 1979 heeft besloten raketten met kernkoppen te plaatsen op Neder-

EKOG protest.

lands grondgebied. De parkeerkelder zal, bij het uitbreken van een atoomoorlog, alleen toegankelijk zijn voor enkele Eibergse prominente gelukkigen, waaronder natuurlijk enkele verpleegkundigen. Althans, dat bericht gaat als een lopend vuurtje door het dorp. Dat roept om protest. Richard ten Barge (Eibergen,1958), Ton Grooters, het EKOG (Energie Komitee Oost Gelderland) en hun aanhang laten op luide en duidelijke manier hun scherpe protesten klinken. Het EKOG mobiliseert tientallen medeburgers en gaat zelfs over tot bezetting van het bouwterrein. Dat komt hen soms op vervelende opmerkingen te staan want heel Eibergen heeft een mening over de 'atoomschuilkelder'. In één van de hoofdstukken van het boek 'Hoe overleef je een Atoomoorlog' beschrijft Richard ten Barge in 1981 hoe de Eibergse protestacties verlopen. Het EKOG weet zelfs de anti-kern-energiebeweging uit Nijmegen naar Eibergen te halen. Die geven tal van ludieke voorstellingen in een tent op De Maat. Deze hebben als doel het publiek bewust te maken van de gevaren van kernenergie.

De Eibergse protesten worden ook in de landelijke pers breed uitgemeten. Ondanks alles wordt de parkeergarage toch gebouwd en gaat men weer over tot de orde van de dag. Het is aan het doorzettingsvermogen van Ton Grooters en Richard ten Barge te danken dat in 1982, aan de Hagen, informatiecentrum Eigenwijzer wordt opgericht. Dit informatiecentrum geeft ondermeer informatie over ontwapening en milieuvriendelijk ondernemen. Een aantal jaren later is het opnieuw raak met de Eibergse protesten. Peter Rutgers maakt hier melding van in zijn artikel over Kamp Holterhoek (Old Ni-js 67). Hij schrijft dat het NAVO besluit van 1979, over de raketten met kernkoppen, ook de Eibergse politiek niet onberoerd laat en de linkse partijen daar verontrust op reageren. Enige jaren later weten, ondanks verscherpte bewaking, enkele actievoerders van het actiecomité BONK (Burgerlijke Ongehoorzaamheid en Non Koöperatie) op 1 april 1985 het antenneveld van het kamp te bezetten en spandoeken met antimilitaristische leuzen op te hangen. Nee, de protestjaren zijn allesbehalve voorbij in Eibergen.

Op de voorgrond de actievoerders Richard ten Barge en Ton Grooters.

Eigen wegen

Het is overigens niet alleen in Eibergen en omgeving waar de jeugd eigen wegen zoekt op maatschappelijk- en op muziekgebied. In Old Ni-js no.78 is dit ook al aan de orde gekomen in het artikel over de Koeiestal. Het is een landelijke trend dat jongeren een eigen plek willen om, zonder bemoeienis van hun ouders, muziek te kunnen luisteren en zichzelf te kunnen zijn. Daaraan doen de Achterhoekse dorpen volop mee. In Lichtenvoorde bijvoorbeeld trekt de jeugd in de jaren zeventig naar poptempel De Möllenkoare, in Haaksbergen naar Pinokkio aan De Braak, in Borculo naar De Soos en in Groenlo naar Citylido en Pam Pam. In Neede weet organisator Gert Olthof eind jaren zestig de top van de Nederlandse popscene, zoals The Outsiders, Cuby and the Blizzards en The Golden Earrings, naar zalencentrum De Harmonie te halen. Ook is in die jaren zestig in Neede een grote groep jongeren actief om zich een eigen plek te verwerven. Zoals Bennie Waanders in zijn boek over het jongerencentrum 'Van Pluk tot 3-Ka-Inn' opmerkt, wordt Neede in deze jaren niet voor niets de culturele metropool van de Achterhoek genoemd. Zijn boek beschrijft niet alleen de opkomst maar ook de teloorgang van dit jongerencentrum. Het betreft de periode 1969-1974. Vooruitstrevende jongeren van Pluk, 3-Ka en 3-Ka-Inn, hebben er alles voor over om hun eigen jongerencentrum tot een succes te maken. Ze weten het zelfs voor elkaar te krijgen om Blue Cheer, een popgroep van wereldformaat, naar 3-Ka te halen. In de late jaren zestig bruist het van alle kanten in Neede. Van heinde en ver komen de jongeren naar

Neede. Niet alleen vanwege de muziek maar ook omdat je daar drugs kunt gebruiken. Dat maakt ook dat er volop gedeald wordt. Dit plaatst de lokale overheid voor geheel nieuwe problemen. Ja, de lokale politici worden er helemaal door overvallen en vinden het lastig te hanteren. Evenals bij andere jeugdcentra is er ook bij 3-Ka-Inn voortdurend gedoe over alcohol- en drugsgebruik, geluids- en andere overlast. Bennie Waanders schrijft in de nabeschouwing van zijn boek dat men in Neede deze problemen, achteraf gezien, heeft onderschat en er onvoldoende een antwoord op had. Dit heeft mede geleid tot een vroegtijdige sluiting van het jongerencentrum. Terwijl het jongerencentrum in Neede zich telkens moet buigen over nieuwe problemen, opent in Eibergen pal naast het Wapen van Eibergen het Cornerhouse haar deuren. Eibergen heeft de naam dat er niet zo veel gebeurt in die jaren: maar dat is stilte voor de storm. Het is 1971. Alice van Berkel (1955) die in die jaren zowel jongerencentrum Pluk als het Cornerhouse bezoekt, herinnert zich vooral de prima sfeer die er in beide gelegenheden heerst.

No Future

Een groep Eibergse jongeren, waarvoor de alternatieve rockmuziek ongeveer overeenkomt met een nieuwe levensovertuiging, voelt zich eveneens aangetrokken tot de nieuwe mode en de nieuwe tijd. De softe flowerpowerperiode van de jaren zestig is voorbij. Flowerpower, de jaren van ‘love en peace’, de jaren ook van protest tegen de oorlog in Vietnam maar vooral de jaren van hoop voor een betere toekomst. De jaren zestig, waarin naar hartelust wordt geëxperimenteerd met geestverruimende middelen, vrije seks, nieuwe muziek en allerlei samenlevingsvormen. Oude normen worden overboord gegooid. Deze jaren hebben Nederland behoorlijk door elkaar gerammeld. Behalve dat veel oude waarden overboord zijn gegooid, zijn vooral de gezagsverhoudingen tussen ouders en kinderen, tussen leraren en leerlingen definitief veranderd. Jongeren zijn zich bewust geworden van hun eigenheid.

Nu staat er wederom een generatie te dringen om van zich te laten horen, zich te laten gelden. Opnieuw is het hoog tijd voor iets nieuws. Veel jongeren hebben te kampen met werkloosheid, soms ten gevolge van een niet voltooide opleiding. Er is woningnood en velen hebben nauwelijks vooruitzichten. Verder bestaat er een groot wantrouwen ten opzichte van overheden die toch maar doen wat ze zelf willen en jongeren aan hun lot overlaten. Zo ontstaat een jongerencultuur die punkcultuur wordt genoemd. Verder worden de jaren ‘80 ook wel de ‘No Future’ jaren genoemd. Het befaamde ‘No Future’ wordt door Johnny Rotten, zanger van de punkband The Sex Pistols, uitgeschreeuwd in ‘God Save The Queen’, een nummer op de lp ‘Never Mind the Bollocks’. De muziek van de Sex Pistols is populair en wordt gedraaid om boosheid te vieren! Vele jongeren dreigen weg te zinken in een poel van pessimisme, doemdenken en treurigheid. Er heerst een gevoel van: de wereld gaat toch naar de sodemieter, wat maakt het nog uit wat je doet. Dit gevoel wordt mede ingegeven doordat er begin jaren’80 een reële dreiging van een

kernoorlog bestaat tussen Amerika en Rusland. Bij de grote demonstratie van 29 oktober 1983 in Den Haag tegen de kruisraketten is ook een bus met deelnemers uit Eibergen-Rekken aanwezig.

Ondanks dit klimaat van pessimisme en negativisme, zijn er ook een aantal Eibergse jongeren die vol idealen zitten. Ze studeren aan de Sociale Academie De Sprankel in Zwolle en willen iets betekenen in de wereld. Daar komen ze in aanraking met de jongerencultuur van de stad, weliswaar een plattelandsstad maar toch heerst in Zwolle een punkcultuur die men in Eibergen niet kent. Het Zwolse populaire cultuurcentrum Hedon is een gelegenheid waar veel jongeren elkaar geregeld treffen. Enkele Eibergse jongeren brengen op deze manier de punkcultuur uit Zwolle mee naar Eibergen. De punkmuziek die in de jaren zeventig ongekend populair is, eind jaren'70 haar hoogtepunt beleeft, maar ook daarna nog lange tijd blijft hangen. Jeroen de Geus (Amsterdam, 1962) is één van die jongeren die aan De Sprankel studeert. Behalve dat maakt hij in Eibergen deel uit van de krakersscene, speelt in een punkband en loopt met een hanenkam. 'Het leek allemaal wel indrukwekkend en agressief maar in wezen wilden ook wij de wereld verbeteren' is na zoveel jaren zijn oprechte opvatting. Vol idealisme zitten ook de jongeren van het EKOG, die aan De Hagen hun actiecentrum, annex wereldwinkel hebben. Vanuit dit pand starten Ton Grooters, Raph Schouten en André -Max- Markerink (Eibergen,1963) ook een kringloopbedrijf.

Dit artikel bestaat uit 18 pagina's en is opgenomen in Old Ni-js nr.83 uitgave maart 2016.